

400 ÁR SÍÐANI SJÓRÆNARA-BARDAGAN Í VESTMANNA

Jørgen Daa og Jens Munk gjørdtu tí av at seta kós í ein útnyrðing móti Føroyum, so skjótt teir vóru leysir av Skagen.

Komu á Hvalba 20. mai

Millum Hetland og Føroyar fingtu teir eyga á eitt lítið fiskifar, sum teir lögdu seg við síðuna av. Teir tvingaðu tveir av manningini umborð á herflotaskipini, soleiðis at teir kundu loðsa skipini til onkra góða havn í Suðuroy. Teir komu á Hvalba 20. mai. Har fær Jens Munk at vita, at sjórænaraskipini høvdu verið á Hvalba, men vóru farin longri norður fyri 14 døgum síðan.

Jens Munk skrivar í sínum endurminningum, at hepni hevði verið við teimum, tí hetta vóru júst teir sjórænararnir, sum kongsins skip leitaðu eftir. Tá Jørgen Daa og Jens Munk frættu, at Mendoza og Tucker fyri 14 døgum síðan vóru farnir av Hvalba, fingtu teir skund.

Hvalbingar hildu seg vita, at Mendoza var farin til Norðurnoregs. Jens Munk skrivar í endurminningunum, at skipið hjá Tucker var burturgingið ella sokkið, meðan tað hevði ligið á Hvalba, men at Tucker hevði rænt eitt bretskt fiskiskip, og at menninir hjá honum høvdu rænt tvey onnur fiskiskip.

Heilt samsvar er ikki millum endurminningarnar hjá Munk og frágreiðingina hjá Jørgen Daa, tí tá ið teir komu á Vestmanna, høvdu Tucker og hansara menn tvey skip og triggjar bátar, helst áttamannafør, sum teir høvdu stolið í Hvalba.

Tá ið Jørgen Daa hevði fingið frágreiðingina frá hvalbingum, sendi hann ein bát av Hvalba til fútan í Havn at vita, um hann visti nakað um, hvar sjórænaraskipini mundu vera.

Boðini vóru, at fútin beinanvegin skuldi geva manningini úr Hvalba svar, men av tí at hann var sunnan í ættini við frískum vindi, fóru Daa og Munk longu morgunin eftir, at teir vóru komnir til Hvalbiar, haðani og bíðaðu sostatt ikki eftir svári úr Havn.

Victor kemur á Vestmanna

Úti fyri Stóru Dímun lögdu teir at borði hjá einum báti, sum lá og royndi. Menninir á bátinum søgdu frá, at tvey sjórænaraskip lógu í einari havn onkustaðni á Streymoynni. Jørgen Daa kallar í sínum frágreiðingum frá ferðini hesa havnina Wessbindhaffn, og í endurminningunum hjá Munk eitur hon Vesper-Havn. Tað er Vestmanhavn.

Spurningurin var nú, um tað vóru Tucker og Mendoza, sum illgrunaleysir hildu fram við sínum ránsmannaferðum. Jørgen Daa setti øll segl norður um Skopunarfjørð, gjøgnum Hestfjørð og Vestmanna-sund og skrivar í frágreiðingini, at

»soleiðis lagaðu Gud og vindurin tað, at tá eg kom hagar tann 22. mai, høvdu sjórænararnir flaggið uppi, admirálurin á hægstu mastur og næstovastin á fremstu mastur, og tá teir fyrst bara sóu Jupiter koma inn móti teimum, hildu teir, at teir høvdu friar ræsur, men tá eg kom inn við

legði seg sum ein verjugarð millum Gassá og Stíggi. Victor var meira ella minni eitt av persónligu skipunum hjá Christiani IV. Victor var 600 tons stórt, tað mundi vera út móti 50 metrar langt og einar 10 metrar breitt, og frá kjølinum og upp á flaggknappin á stórmastrini mundu vera einir 45 metrar.

Victor hevði einar 40 kanónir á tveimum dekkum, og við sínum 276 navngivnu skipum í kongsins sjótænastu umboðaði Victor ein tann størsta herflotan í heiminum um hetta mundið. Tað vistu sjórænararnir, tá ið teir sóu donsku fløggini, og tað var tí ikki so lægið, at menninir á enska kaparanum gjørdust linir í knøunum.

Jens Munk skrivar, at Tucker hevði tvey skip, og har lógu eisini teir triggir bátarnir, sum teir høvdu rænt í Hvalba. Líka so væl fyrireikaðir, sum Daa og Munk vóru til bardaga, líka so illa fyrireikaðir vóru menninir hjá Tucker, og teir høvdu tí ongan møguleika móti donsku skipunum.

Nóg mikið við einari breiðsiðu

Jens Munk sigur frá, at so skjótt sum Victor snaraði inn á Vestmanna, flýddu 10 írar í land í einum skipsbáti. Jørgen Daa sendi 15 musketerar eftir teimum, men tað eydnaðist írunum at sleppa undan. Sambært Lucas Debes komu teir eysturum í Sundalagið, har teir stjólu ein bát og royndu at koma sær til Hetlands, men Jens Munk sigur einans, at teir fyrst vóru farnir til Havnar til gongu, og at teir haðan vóru farnir víðari við báti.

Hinir á sjórænaraskipunum vildu ikki geva seg yvir og fyrireikaðu seg til bardaga. Jørgen Daa sigldi Victor heilt tætt at skipunum, legði aðra síðuna til, og sambært frásøgnunum frá ovastanum sjálvum var tað nóg mikið at loysa av eina hálva breiðsiðu. Triggir sjórænarar doyðu beinanvegin av kanónskotunum og fyra særðust.

Soleiðis sóu kanónkúlurnar út, sum vórðu brúktar í 16. øld. Henda varð funnin í Svínstøðuryggi oman fyri bygdina. Hon er til skjals á bygdarsavninum í Vestmanna. Kúlan vigar 2,55 kilo og er 28 cm í ummáli

MYND: VESTMANNA BYGDARSAVN

Victor og vant flaggið upp, mistu teir mótið.

Tað var Tucker, sum lá á Vestmanna. Mendoza hevði eisini verið har, men var farin víðari móti norðurnorsku leiðunum. Er frágreiðingin hjá Jørgen Daa álítandi, so hava sjórænararnir, sum lógu á Vestmanna, ivaleyst ikki vitað, at Jørgen Daa jagstraði teir.

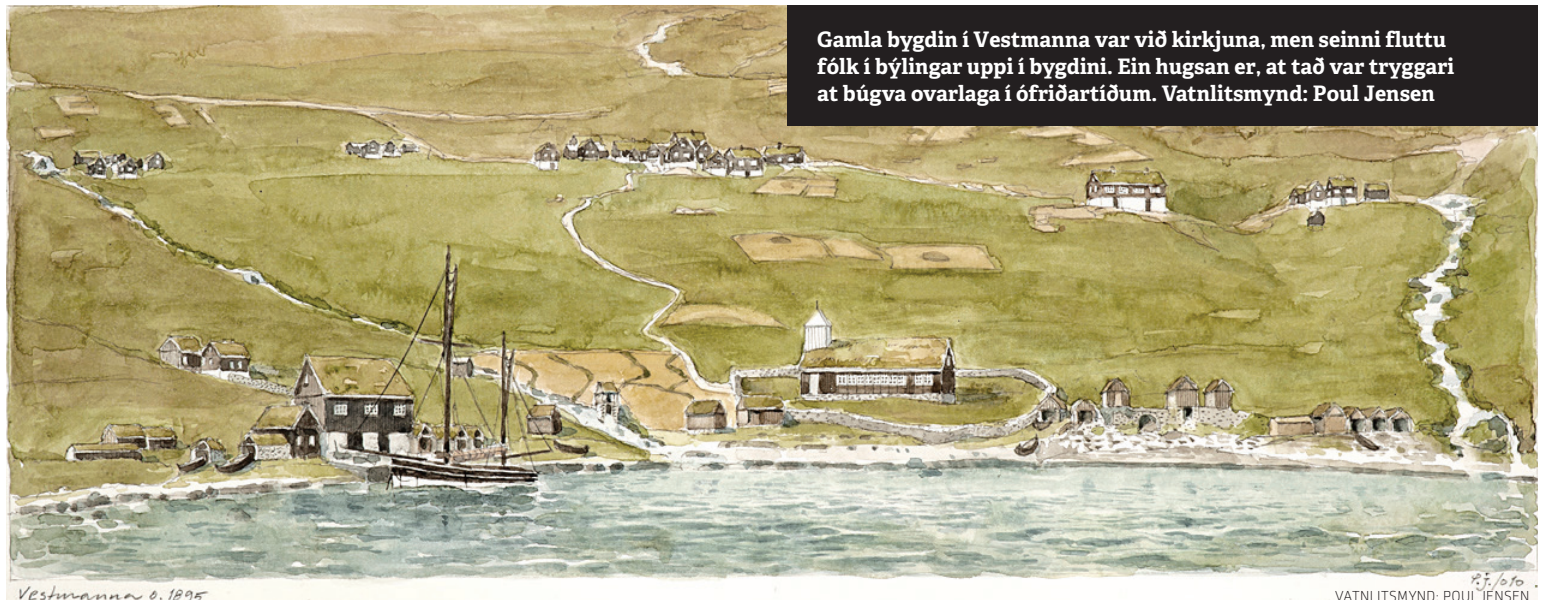
Tá ið kongsins skip komu undan, hildu teir í fyrstu atløgu, at tað var eittans skip. Jørgen Daa skrivar, at tá ið sjórænararnir sóu Jupiter, sum ikki var serliga stórt skip, gjørdtu teir við flagginum greitt, at teir vóru til reiðar at leypa á. Men tá ið Victor lótu seinni kom undan Egilsnesi, fullu sjórænararnir mest sum í fátt.

Tað var heldur eingin pínur av einum skipi, sum henda várdagin

Tað visti seg, at hóast hetta vóru skipini hjá Tucker, so funnu teir ongantíð Tucker sjálvan. Ovastin var Abell skipari og næstovastin Simon Phlitzer. Bardagin var av, allir menninir vórðu fyribils tiknir

til fanga og bakbundnir og skuldu setast fyri ein rættarfund dagin eftir. Hugflogið hevur eingi mörk, og vit kunnu bara ímynda okkum, hvat áskoðararnir – vestmenningarnir á landi – hava sagt til henda leik, sum

Gamla bygdin í Vestmanna var við kirkjuna, men seinni fluttu fólk í býlingar uppi í bygdini. Ein hugsan er, at tað var tryggari at búgva ovarlaga í ófriðartíðum. Vatnlitsmynd: Poul Jensen

VATNLITSMYND: POUL JENSEN